

GPS

Edgar Sepp
TÜ Geograafia osakond
09.05.2009, Kuressaare

GPS...

- ...aitab meid metsast välja kui oleme eksinud.
- ...ütleb meile, kuidas me peame tundmatus kohas autoga sõitma, et jõuda näiteks lennujaama.
- ...võimaldab meil salvestada huvitava koha, et me selle järgmine kord üles leiaks või saaks teistega jagada.
- ...

GPS salvestab “punkte”

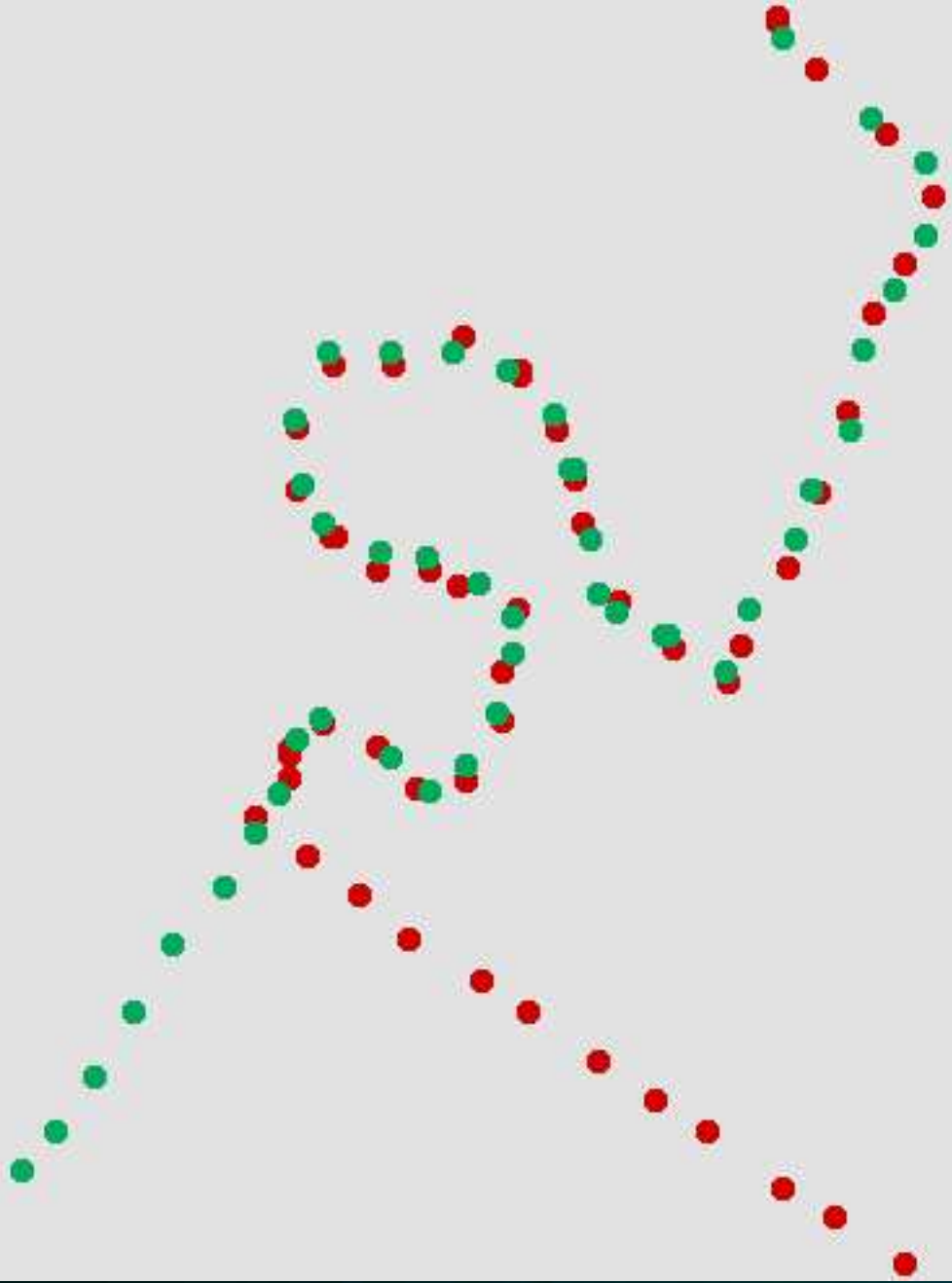
Punktidel on
koordinaadid -
asukoht.

Neid võib olla **palju**

Ja nad võivad olla
salvestatud
erineval **ajahetkel**

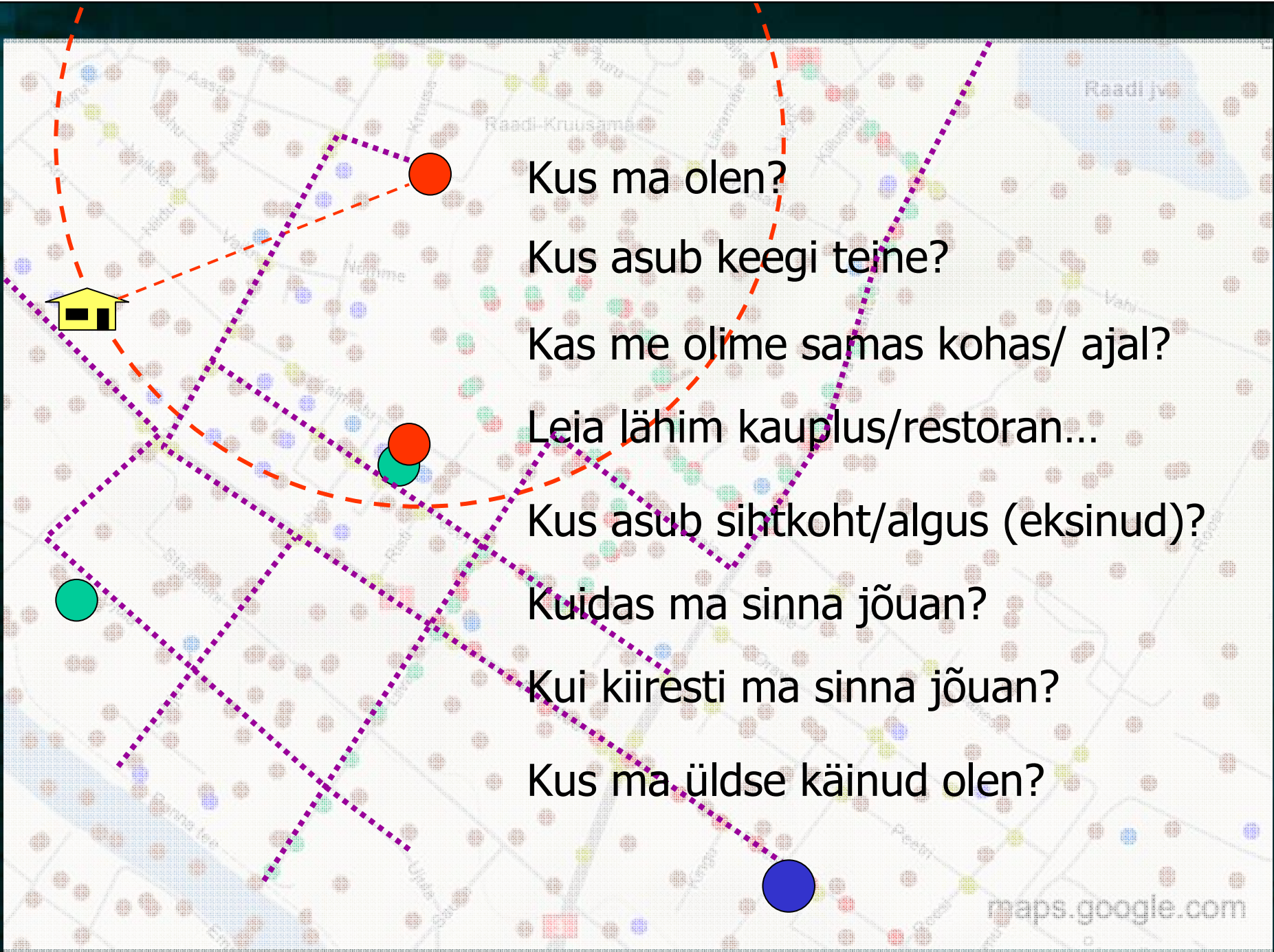

Kus ma olen?

Kus asub keegi teine?

Kas me olime samas kohas/ ajal?

Leia lähim kauplus/restoran...

Kus asub sihtkoht/algus (eksinud)?

Kuidas ma sinna jõuan?

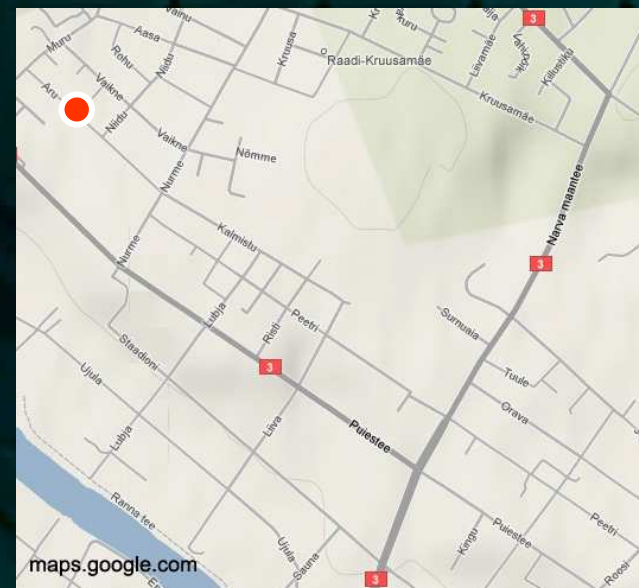
Kui kiiresti ma sinna jõuan?

Kus ma üldse käinud olen?

Mida GPS teeb?

- Määrab asukoha (koordinaadid) teatud ajahetkel
- Atribuudid / lisateave
  - Kes salvestas
  - Miks salvestas
  - Mis punktis toimus?
(karu talvituskoht, geopeituse aare, liiklusõnnetuste asukohad, kokkusaamiskoht)

GPS

→ Omistab mingile temaatilisele infole
asukoha ruumis: GPS toodab
punktandmeid

← GPS tarbib punktandmeid: leia lähim
ülesanded, sihtkohad, huviväärsused

GPSi rakendamine

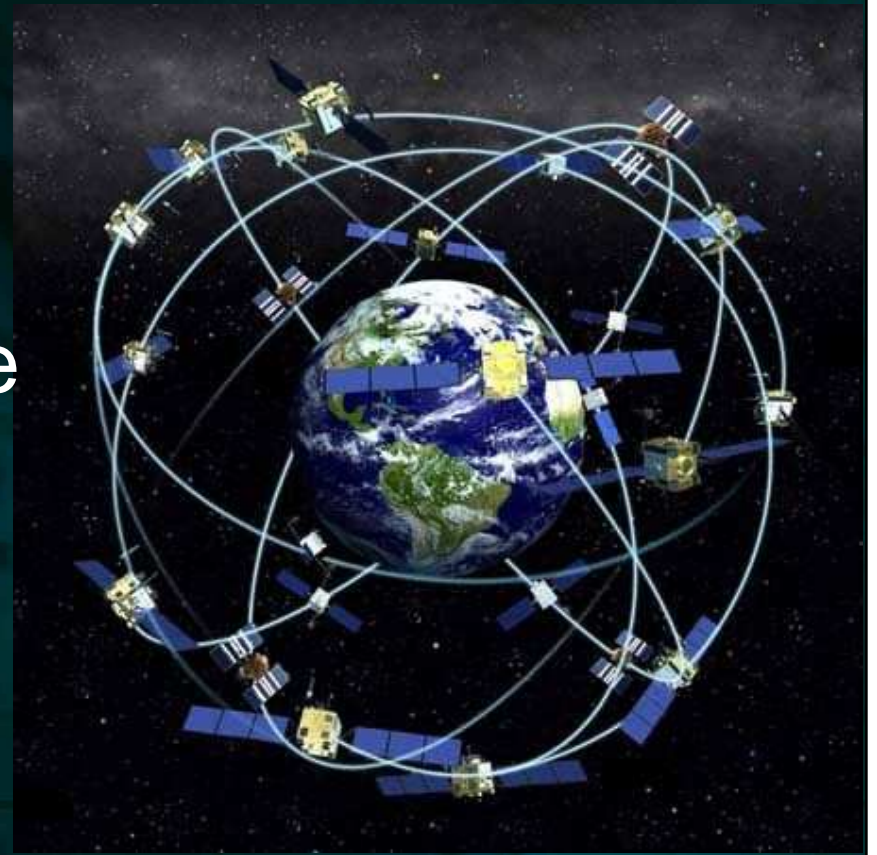

- Mida nende andmetega edasi teha?
  - Pole enam GPS'i küsimus, vaid rakendamise ja kasutamise küsimus.
- Palju punkte:
  - Mitu punkti ritta pannes saame teekonna (omavahel seotud punktid)
  - Temaatiliselt seotud punktid
  - Palju rohkem informatsiooni ja võimalikke küsimusi ning analüüse

Kuidas GPS töötab?

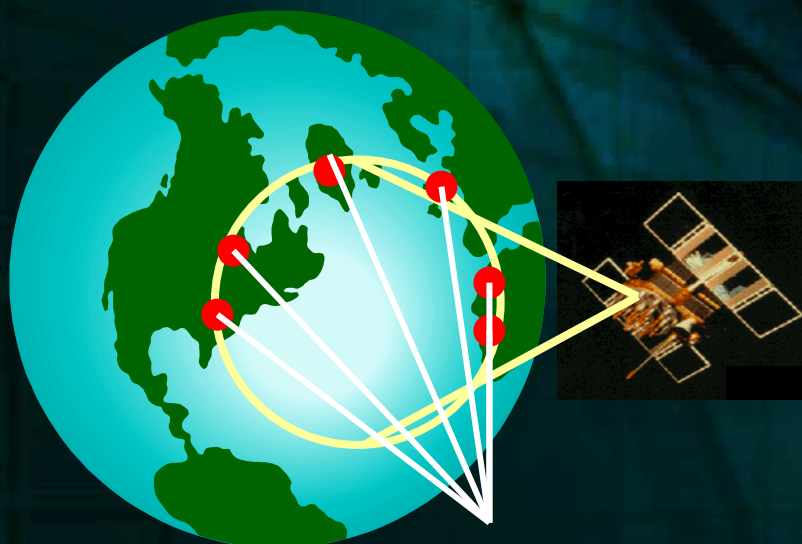
- Ümber maakera tiirleb 24+3 satelliiti, mille asukohad on täpselt teada
- Mõõtes satelliidi signaali leviku aega (satelliidilt vastuvõtjani) arvutatakse läbitud kaugus

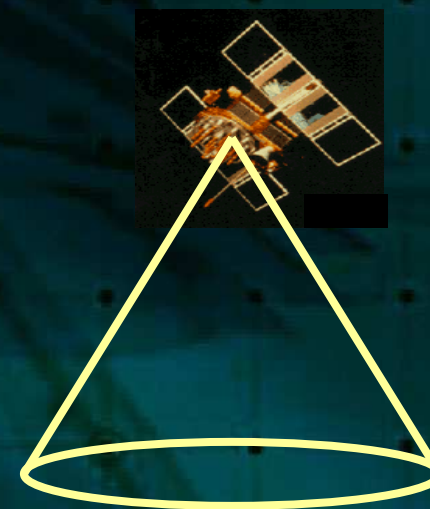
Kuidas GPS töötab?

- Teades kaugust ühest satelliidist tekib olukord, kus on palju võimalikke asukohti maa peal (paiknedes ringjoonel)

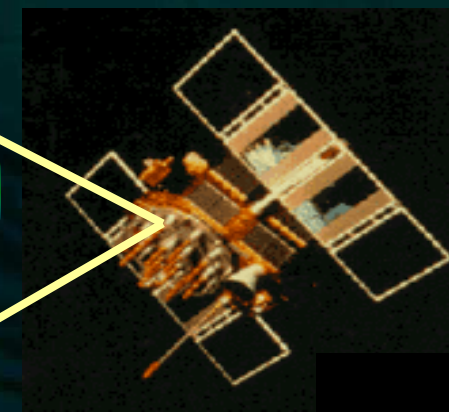
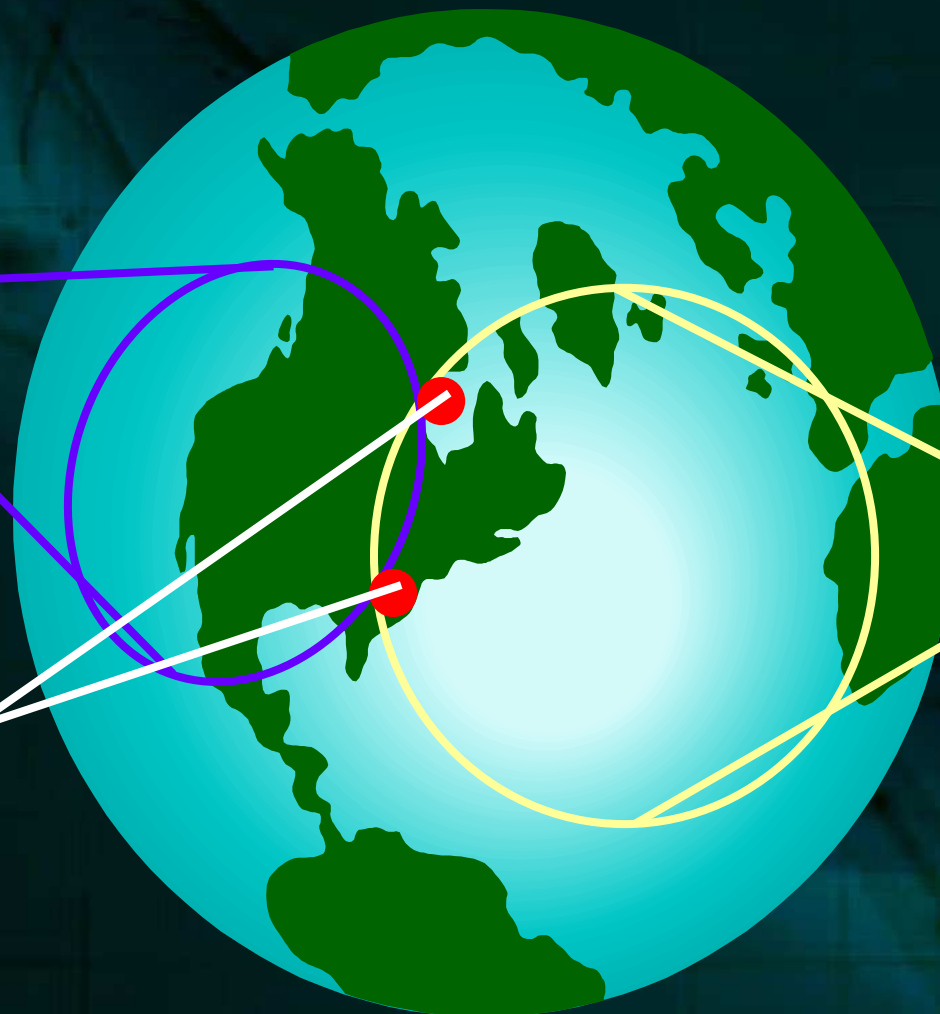
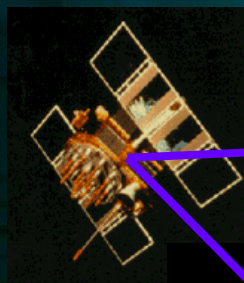

Võimalikud asukohad

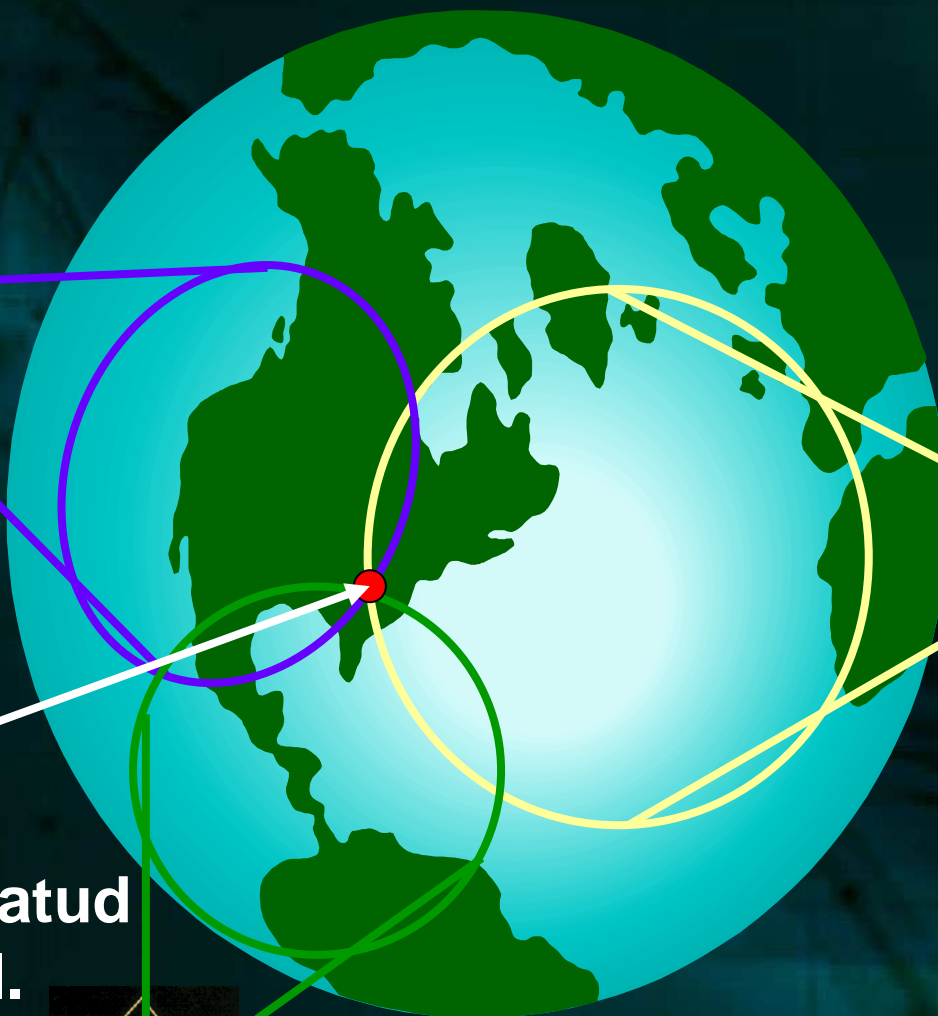
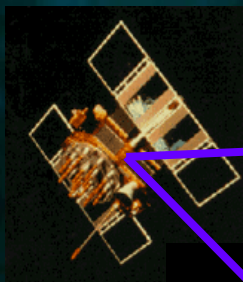

Kuidas GPS töötab?

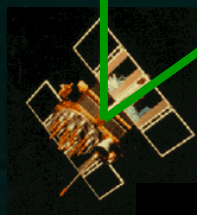

Võimalikud
asukohad 2
satelliidi
korral

Kuidas GPS töötab?

Oled siin!
Asukoht määratud
3 satelliidi abil.

Kuidas GPS töötab?

Kindel asukoht!

**Kindla asukoha saamiseks
on vajalikud kaugused
vähemalt 4jalt satelliidilt**

Kaugus satelliidi ja
GPS vastuvõtja vahel

Satelliit

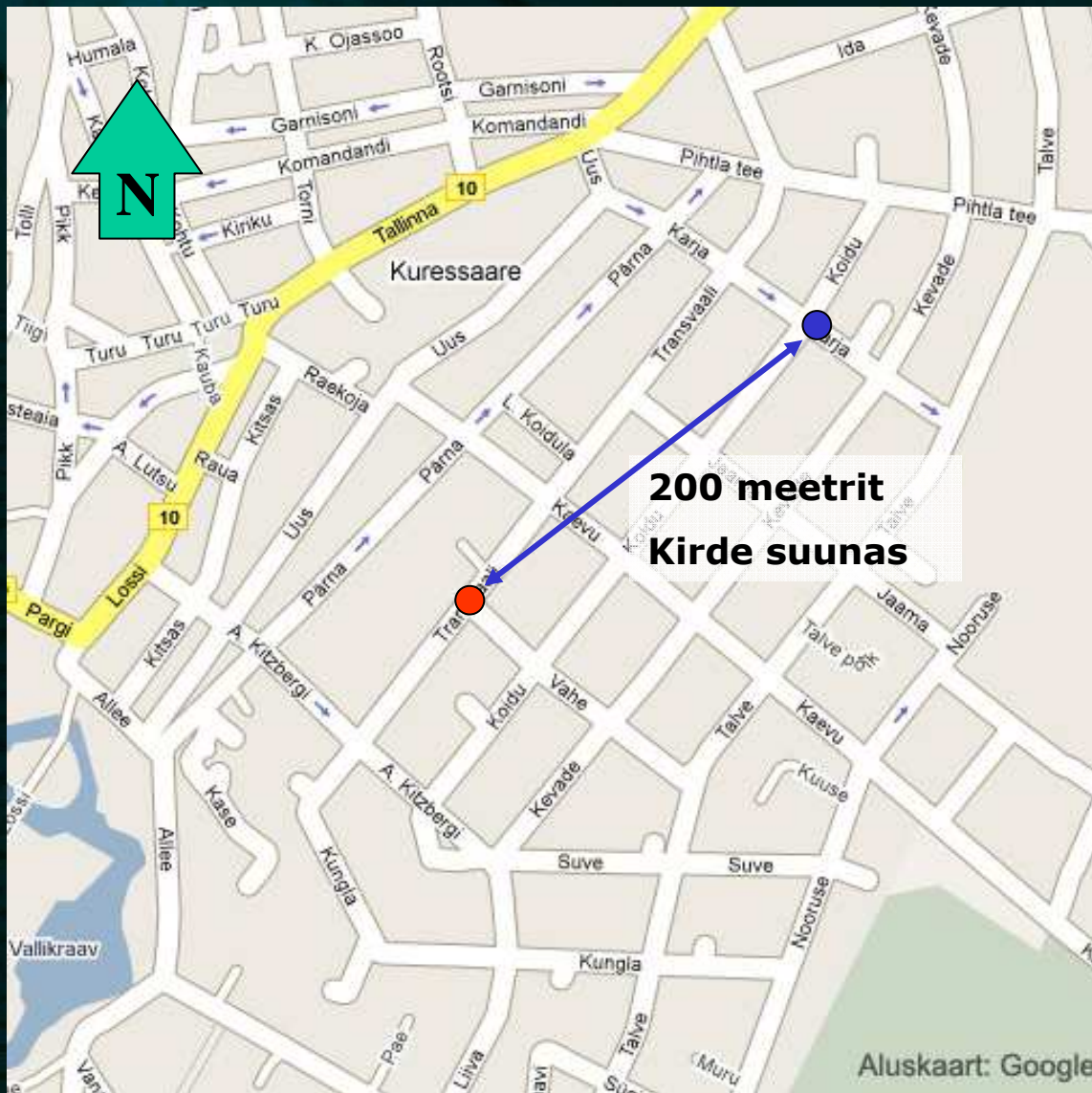
GPS vastuvõtja

GPS'iga asukoha määramine:

Leitakse kaugus satelliitide ja GPS vastuvõtja vahel ning arvutatakse asukoha koordinaadid.

Asukoht: seisan paigal

Kus ma asun / olen?

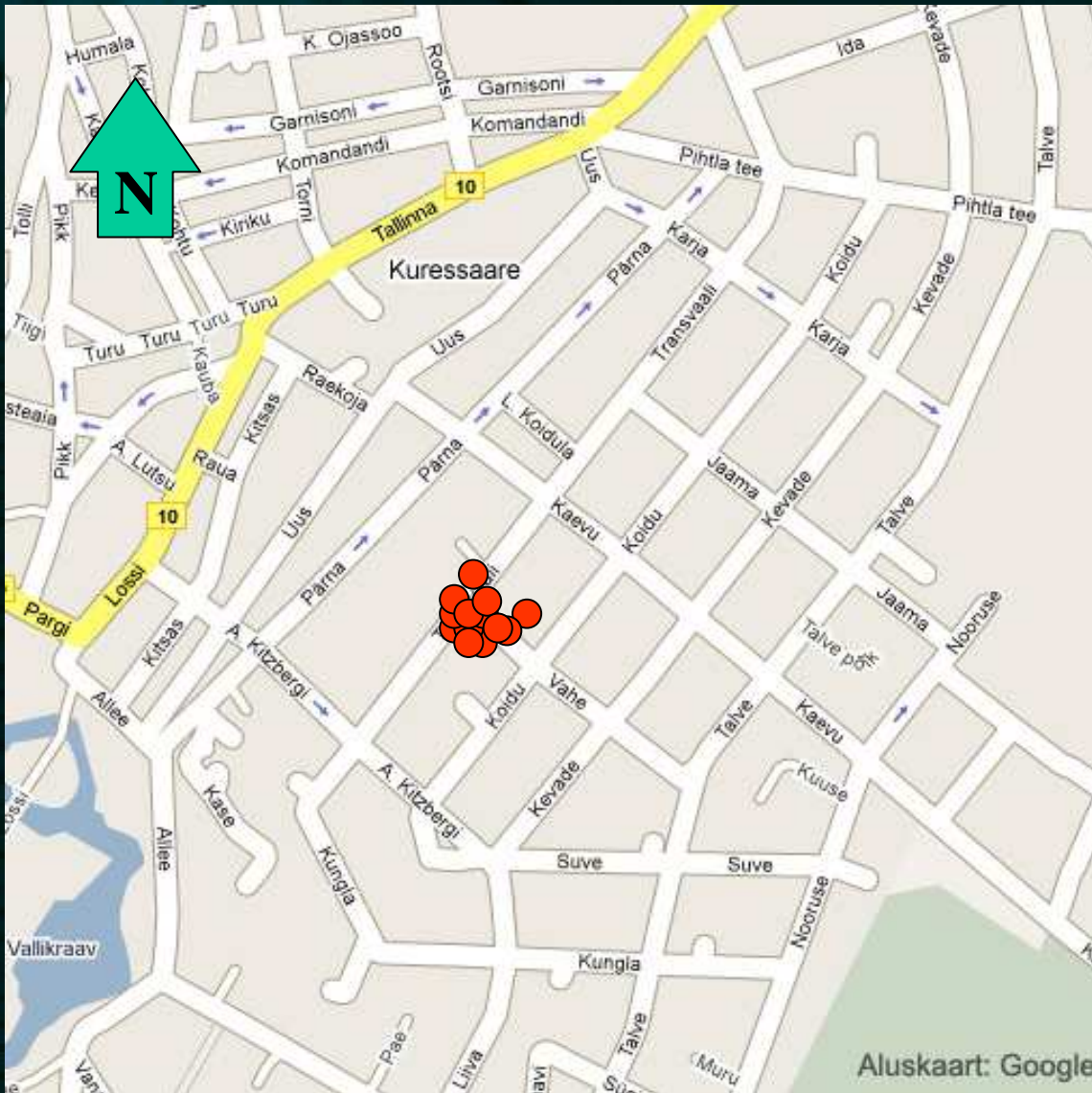
Kui kaugel on mingi koht?
- mis on mulle lähedal?
- leia lähim pood, kool...?

Kuhu suunda see jääb?

NB! GPS ei oska paigal-
seistes näidata põhja-
suunda kui tal pole sisse
ehitatud kompassi.

Elektrooniline kompass –
vajab kalibreerimist.

Asukoht: paigal + aeg

Ebatäpsused asukoha määramisel – veahinnangu piires loetakse samaks kohaks.

Kui kaua ma siin seisnud olen?

Asukoht: liikudes (aeg)

Kui kiiresti ma liigun?

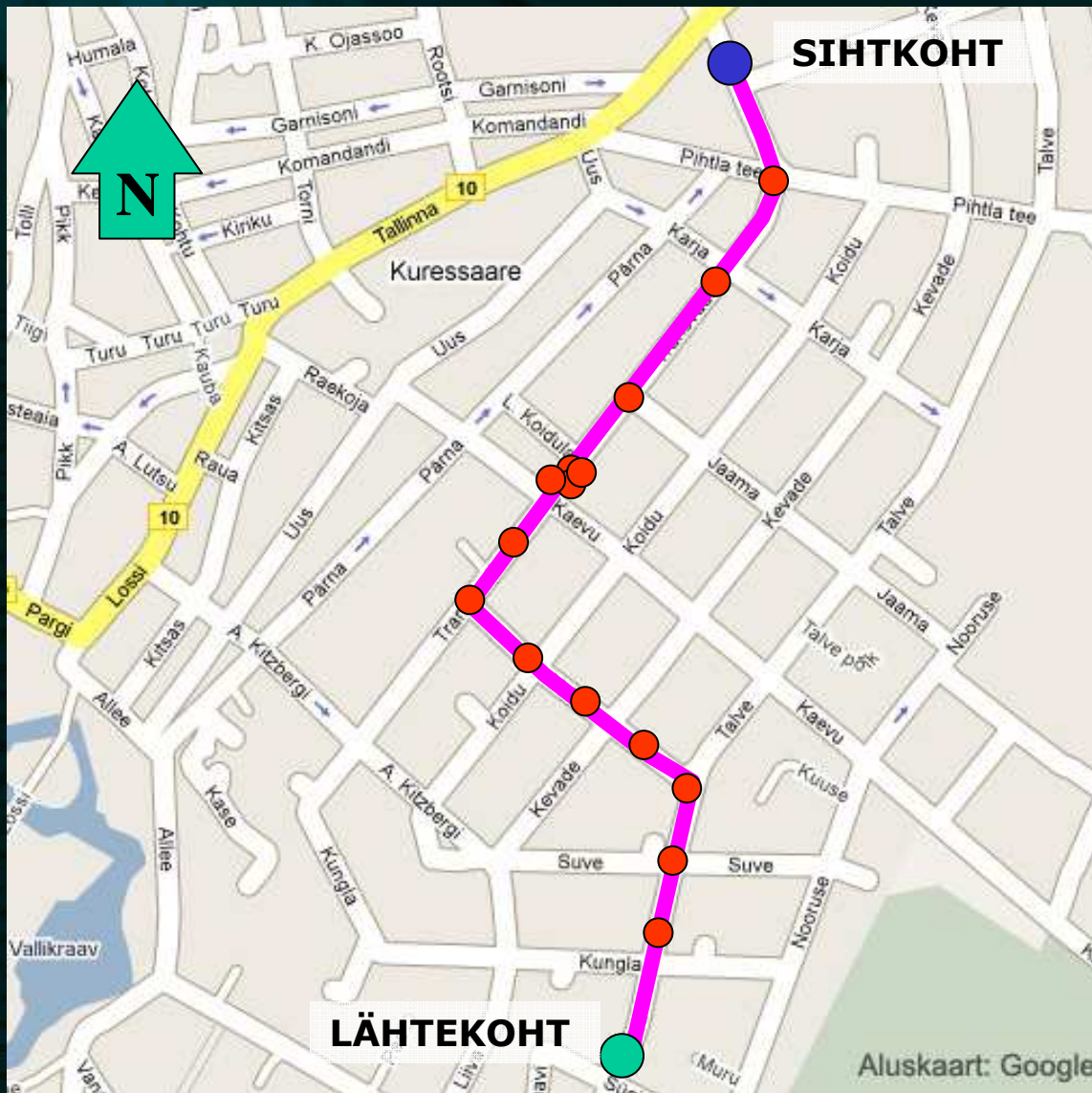
Kuhu suunda ma liigun?

Milline on põhja suund?

Kui kaua ma olen seisnud / liikunud?

Keskmine kiirus (liikumise ja koos seismisega)

Liikumine sihtkohta

Kuhu suunda pean liikuma?

Kui kaugel on sihtkoht?

Milline on planeeritav kohalejõudmise aeg?

Teekonna juhised (lühim tee, kiireim tee, ainult asfaltteed)

- kaugel on järgmine pööre, vahepeatus?

GPS

GPS määrab **asukoha** ruumis teatud **ajahetkel**

Lisaks võib see punkt või **palju** punkte (asukoht) kanda veel palju erinevaid tähendusi:

- **Kes** selle salvestas? Mari, Kalle, karu kellele on paigaldatud GPS saatja...
- **Mis** seal punktis asub? Geopeituse aare, minu kodu
- ...

Ja nii muutuvad “lihtsad” punktid huvitavateks

Andmed GPS'is

- Andmete alla ja üles laadimine
- Omaette põnev maailm algab siis, kui saab andmed, kas GPS'i laadida või pärast kasutamist sealt alla arvutisse laadida
- Mida on võimalik nende asukohtadega peale hakata? Ja kuidas neid GPS'is ära kasutada.

GPS mäng õpilased

- GPS'i on salvestatud 13 punkti Kuressaare linnas, kuhu kohale jõudes saab vastata küsimusele – 2 punkti (koht ja vastus)
- Preemiapunktid
  - punktide salvestamise eest
  - Lühima maršruudi valik (3 paremat: 5, 3, 2 p), eeldus, et kõik punktid läbitud
  - Punktide märkimine kontuurkaardile – kuni 13p
- Kontrollaeg 2h
  - Trahvipunktid hilinemine 2 min – 1 punkt

Garmin etrex VISTA HCx

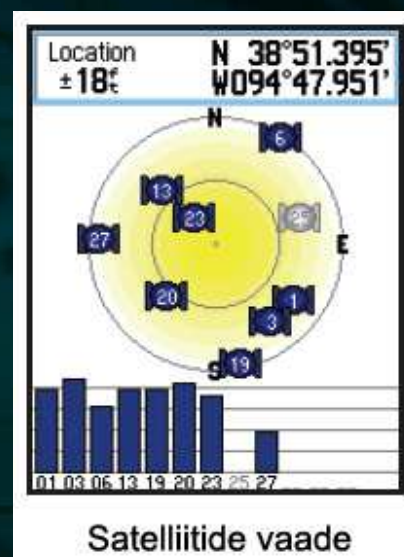

Garmin Oregon 200

Satelliitide vaade

- Üks esimesi vaateid seadme sisselülitamisel
- Näitab mitut satelliiti asukoha määramisel kasutatakse ja kuvab vastava signaali tugevuse
- Kuvab täpsushinnangu
- Näitab asukoha koordinaati

Peamenüü

- Erinevad menüüd:
  - Sateliitide vaate kuvamiseks
  - Reisi "kompuutri" kuvamiseks
  - Punktide märkimiseks
  - Huvipunktide, aadresside otsinguks
  - Radade salvestamiseks ja haldamiseks
  - Teekondade koostamiseks
  - Seadete muutmiseks
  - Erinevad vidinad: taskuarvuti stopper, läheduse hoiatused, kalender jne.

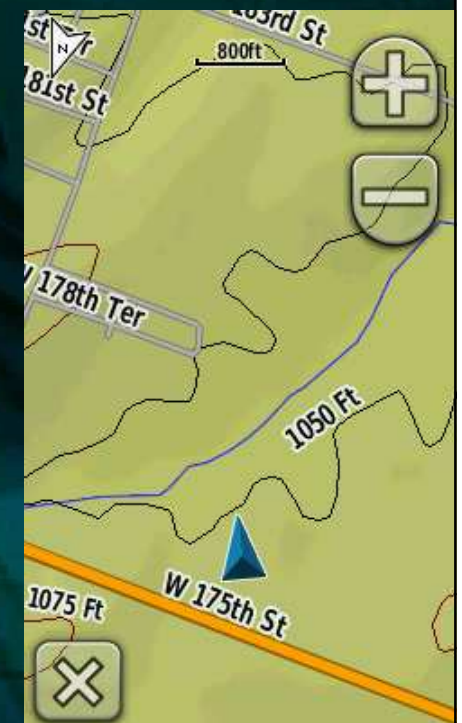

Kaardivaade

- Kuvab aluskaardi ja kasutaja asukoha sellel
- Kuvab ka salvestatud punktid ja teekonnad
- Saab juurde lisada infoväljasid: kiiruse, läbitud teepikkuse, koordinaatide, liikumissuuna jne kuvamiseks

Kaardivaade

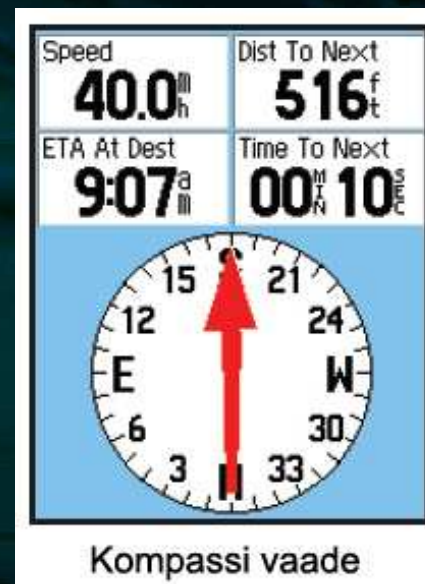

Kompass

- Kuvab liikumissuuna, erinevad režiimid:
  - Kiire liikumine (liikumissuuna järgi)
  - Aeglane liikumine ja seismine (elektrooniline kompass)

- Erinevad infoväljad ja nende vahetamise võimalus: kaugus järgmise punkti, järgmise punkti suund, kiirus, hinnanguline kohale jõudmise aeg jne.

Kõrgusandmed

- Kõrgus:
  - Baromeetri järgi
  - Arvutatud GPS'i andmetest
- Vahetatavad infoväljad: max kõrgus, kõrguskasv kokku, langus kokku, kiirus, tõusukiirus, langemiskiirus jne...

GPSiga navigeerimine

- Esimesed sammud:
  - Lülitame GPS'i sisse vaatame üle peamised menüüd
  - Sisestame paar koordinaati GPS'i
- Lähme välja
  - Lülitame GPS'i uuesti sisse
  - Salvestame alguspunkti, kalibreerime kompassi
  - Navigeerime...

Edasine tegevus töölehel.

Kasutatud allikaid:

Charles N. Akin, GPS Power Point.

http://aged.ces.uga.edu/browseable_folders/Power_Points/

Garmin, www.garmin.ee, www.garmin.com

Google, maps.google.com

Täna kuulamast!

Edgar Sepp, edgar@ut.ee
TÜ geograafia osakond